

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A FŐISKOLAI MAGYAR IRODALMI TÁRSULAT.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Debrecen, Főiskola.

Megjelen havonta két szám.

Felelős szerkesztő:

SZOMBATI SZABÓ ISTVÁN.

Társ-szerkesztők:

BALLAY GYULA, BODNÁR GÁBOR, GYÖRÉK JÓZSEF.

Kiadóhivatali főnök: **Horkay Gyula.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 5 korona.

Fél évre 2 kor. 50 fill.

Ifjúsági egyesületeknek 4 korona.

Főiskolai hallgatóknak 3 korona.

Egyes szám ára: 40 fillér.

A Nyugatról, meg a nyugati ujról.

E gondolatok még akkor fogantak, mikor a Nyugat hódító útra indult keletre. Mikor eljött a legkeletebbre: Debreczenbe is, a maradiság örökös főhadiszállására és megszállotta. Megszállotta, de ez még nem egyezel: meghódította. Ez adja meg tehát keletkezésük magyarázatát, meg az, hogy erről beszélni s írni most divat; époly divat, mint a nagy nőikalap. A modern irodalmi irányról, a dekadenciáról vitatkozik ma mindenki, kezdve a poétikát tanuló hatodik gimnazistán, a poétikát csináló professzorig, aki ilyenkor kritikus nevet ölt magára. És vannak, akik gyönyörű himnuszokat zengenek az új irány elé, bár nem értenek belőle egy sort sem s vannak, akik torkukszakadtából igyekeznek lehurrogni, bár nem olvastak belőle egy sort sem. Az okuk persze meg van rá, mert ez új és akik csinálják, haladni akarnak. Ilyenkor mindig a kutyák jutnak eszembe, melyek a szaladó szekér után ugatnak csak azért, mert az halad, ők meg maradnak; de azért ugatás közben is mennek utána. Én nem tartozom egyik táborba sem. Nem szegülök ellene mindennek csak azért, hogy ha eddig jó volt így, mért ne lenne jó ezután is és nem hajtok térdet-fejet minden előtt csak azért, mert új.

*

Mint Ignotus felolvasott apológiájában kifejtette, társulásuknak az a célja, hogy biztosítsák maguknak az írás szabadságát minden illetéktelen beavatkozás ellen. Ez a tudat, ez a szabadság jellemzi társulásukat és írásaikat. Hogy társaságok alakításából, vagy nagyban: szövetkezetek szervezéséből mily haszna van úgy az alkotó egyéneknek, mint az egyénekből álló köznek, azt éppen ma látjuk. Az együtt-

dolgozás, együttthaladás fejleszti az egyént és eredményesebbé teszi a munkát. Ez helyén van nemcsak a társadalomban, hanem az irodalomban is. Mert kevés az olyan ember, aki ezt merje mondani: nekem nincs szükségem senkire, én magam akarok naggyá lenni és még kevesebb, aki ezt meg is merje tenni. Azonban e társaságok elvesztették létjogosultságukat, mihelyt nemcsak magukra nézve, hanem a rajtuk kívül állók ellen is vannak céljaik s mihelyt magukra nézve a cél nem más, mint feltétlen érvényesülésük biztosítása mások letörésével, önző érdekek, vagy éppen anyagi haszon elérése mások rovására, szóval mihelyt érdekszövetséggé, a mai értelemben vett klikkekké váltak. És klikkeknek legkevésbé az irodalomban van helye. — Én nem tudom, hogy vagyok vele, de mikor kölcsönös s nem mindig ízléses magasztalásaikat s a szerintük nem hivatottak egyetértő irgalmatlan ledorongolását olvasom, sehogysem tudok ettől a szótól szabadulni, kivált, ha még hozzáveszem azt az erős önbizalmat, amellyel monopolizálni akarják maguknak a fejlődést és haladást. Szép, szép az a nagyotmerő önbizalom, hiszen e nélkül nincs élet, de az a baj, hogy nagyon nehéz megvonni a határt, mely elválasztja az önbizalmat az elbizakodottságtól és ami ebből jön: a stréberségtől.

Ime ilyen veszedelmek származnak ebből a kölcsönös szabadságbiztosításból s ez már magában véve ellenszenvet kelt. Természetesen ez csak külső ok, de vannak belsők is. Ilyen a modern költészet tárgya. Tagadhatatlan, hogy sok új tárgyat hoztak be a költészetbe, a régieket is új világításba helyezték és bennük rejtett motivumokat fedeztek fel; tagadhatatlan: e tárgyak és motivumok közt

van több tetszetős és szép, de a nagyobb rész, mely a költészet hangulatát adja: inkább visszariasztó. Korai vénség, erőszakos öregítés, kiégett szív és benne kihamvadt vágyak, a küzdelemben kifáradás, megtörés, letörés, enerváltság, a küzdéstől szabadulni vágyás, a halál s aztán újra, meg újra, örökké csak a halál. Huszonöt-harminc éves testben nyolcvan esztendősi lélek: ez az, ami visszariaszt. Nyomasztó hangulat ez, amelytől az ember inkább szabadulni szeretne, nemhogy szórakozás végett keresné. Olyan, mint egy ködös őszi alkonyat és komor, mint egy zordon januári ónas délután. Alíg van egy-egy derűs sugár s ha van is, csak látjuk, de nem érezzük. Aztán a mámor, az érzékiség, a züllés különböző változataiban, fokozataiban és környezetben. Beteges költészet ez, egészségtelen levegőjű, tele bacillusokkal.

Itt mutatkozik a nagy szabadságérzetnek nem egy káros hatása. Ezelőtt még arról is volt szó néha, hogy mi a költői s nem egyszer olvastuk, hogy egyik-másik költőnek egyik-másik versét kár volt kiadni, mert tárgyuk nem érdemes a megéneklésre. A nyugatiak szerint úgylátszik, már ez is elavult. Léptenyomon találkozunk oly versekkel, hogy az ember nem tudja elképzelni: mi kellett ahhoz, hogy arról a tárgyról vers írassék. Megvan ugyan ez a latin közmondás: *naturalia non sunt turpia* s amit ők megénekelnek, hát elvégre a legtöbb esetben természetes is. Igaz, igaz, csakhogy ami nem rúg, az nem feltétlen szép is. Azzal azonban ők nem sokat törődnek, hogy mi a szép; amiből verset lehet csinálni, az mind szép. Arról meg egyáltalában nem szabad beszélnünk, hogy vajjon a téma az ízlést, vagy éppen az erkölcsöt nem sérti-e. Azt mondja Fenyő Miksa: „Vakondok szempont azon vitatkozni, hogy morális-e a tárgy, vagy sem. A kritikus csak azt vizsgálhatja, hogy megtudták-e csinálni, hogy érdekes-e amit elmondtak, hogy irodalom-e, ahogy elmondják.“ Tehát ne válogassunk a tárgyokban, ne nézzük e szerint azt sem, hogy költői, vagy nem, hanem amiből lehet hatásost, vagy éppen eredetit csinálni, abból csináljunk. Ez praktikus felfogás. Praktikus költőiség, vagy költői praktikusság.

Ami legkevésbé kedvez népszerűségüknek, az a nehezen érthetőség, sőt érthetlenség. Sok szó esett már erről is. Ady egy közelebbi felolvasásában ezt mondja: Van egy még halálosabb félelmem: az, hogy megértenek. Én megnyugtatom: ne féljen. Megnyugtatom azzal, amivel ő magát: azok sem értik, akik értik. Dícsérik sokan, minden sorára rámondják, hogy szép; ép úgy, mint a falusi paraszt a papja prédikációjára, amelyből nem ért egy szót sem.

A modern líra symbolikus. A legtöbb lírai vers egy-egy allegoria. Egyéni érzelmeket symbolumokban fejeznek ki, képekbe burkolnak, felcífráznak számtalan jelzővel, a verset túltömik képekkel s innen van, hogy nehezen emészthető, érthetetlen lesz. Aztán ez érzéseknek csak felét, vagy egy részét mondják el, érzelmeiknek csak bizonyos fokait tüntetik elő s a legtöbb esetben csak a végső stádiumot és az olvasónak lessék utána érezni azokat a változatokat, amelyek a végső érzelmi állapot s vele a verset kihozták. Amit mi érzünk, azt csak úgy tudjuk másokkal is éreztetni, ha érzéseinket egészen fel-kitárjuk. Mert amint gondolatainkat nem lesheti el senki, épúgy nem érezheti érzelmeinket. Az érzéseiket, gondolataikat gyakran tömören akarják kifejezni. Kevés szóval sokat akarnak mondani; azért van aztán, hogy sokszor semmit sem mondanak.

Azt mondják, hogy a modern versek azért nehezen érthetőek, mer sok bennük a gondolat s a közönség nem szereti a fejét törni. De hiszen éppen ez a különös: líra tele gondolattal, érzelem gondolatban. Szívhez szól, de csak az agyon át jut oda. Ez nem líra s ezt maguk az irány feltétlen hódolói is elismerik. „Az okosság nem lesz lírai érték, sőt még inkább akadálya annak“ — mondja Lukács Gy. Gellért O. verseiről. Ugyancsak ő Ady verseiről így szól: „lírai lényegük a lelki-kultúra igen magas fokát tételezi fel.“ Tehát csak a magas fokon levő kevesek számára ír. — Azt értem, hogy a szaktudós a vele egyenlők számára ír s felfedez és előad olyasmit, amit csak ők értenek, azt azonban sehogy sem tudom megérteni, hogy a költőnek is ez legyen a hivatása. A költőt költővé és naggyá

az a valami avatja, ami minden közönséges léleknek fölibe emeli és mindenkivel közössé teszi. Az pedig mese beszéd, hogy a költő kevesek, vagy épen saját gyönyörűségére énekel. Hiába mondja ezt Petőfi is. Ő is azért lett világlírikus, mert az emberiség közös érzelmeit mindenki által érthetően és érezhetően énekelte meg.

En abból szoktam a rövidebb lélekzetű lírai verseket megítélni, hogy mi marad meg az ember fejében egyszeri átolvasás után. Van sok vers, amit az ember kétszeri olvasásra csaknem szószerint tud s ezek legtöbbjét hiába olvassa többször is. Úgy vagyunk vele, mint mikor egy idegen nyelvű verset tanulunk akkor, mikor a nyelvet magát is csak kezdjük tanulni. Az egyes szavakat értjük, de a szavak értelmét nem, az kifáraszt bennünket.

Én nem tudom miért, de ilyenkor mindig az öreg Sokrates jut eszembe, aki bölcseseket felfedező körútjában végül a költőkhöz ment, remélve, hogy megtalálja, akit keres. Ámde, mint ismeretes, keservesen csalódott, mert meggyőződött róla, hogy azt, amit írnak, ők maguk értik legkevésbé.

„Lírai lényegük a lelki kultúra igen nagy fokát tételezi fel.“ Sokszor elgondolkozom ezen az imént citált kifejezésen és mennél többször gondolkozom, annál jobban fáj valami. Ezek a modern írók mind szociálisták és mégis éppen azt veszik semmibe, akiken a szociálizmus segíteni akar, a népet. A népet magát és nyelvét.

Olyan ez, mint mikor a nép érdekében sokat szeretünk beszélni, de tenni nem. Az irodalomnak az is célja volna, hogy a népet felemelje, művelje.

Nemcsak Arany, Petőfi korában volt ez, hanem ma is. De ezt csak úgy tehetjük, ha úgy beszélünk, úgy írunk, hogy a nép is megértse. És valljuk be, hogy nem könnyű mesterség ez, amennyire nem könnyű gyermekesét és gyermekverset írni. Ismerni a gyermek és a nép lelkivilágát, gondolkörét, eltalálni az értelmi fejlettségének megfelelő tartalmat és hangot s mindezek fölött beszélni nyelvén. Leszállani hozzá, anélkül, hogy közejük vegyülnék.

Ignotus éppen ettől fél, amikor azt mondja, hogy ha a nép közé leszáll az író, azzal

megköti, leköti magát, mert annak szűk a látóköre, gondolatvilága, kevés a szava. Aki nem érti a módját, így jár kétségtelen. De lám, mennyire rácsáfolt Móricz Zsigmond, aki állandóan a népeletről ír. Népies kifejezésekkel, kiszólásokkal telt, jobban mondva feldíszített egyik elbeszélését, Márkus-át olvasta fel s ő ért el legnagyobb hatást. Aztán, jól van, mondjuk, hogy a népnek szűk a látóköre, kevés a fogalma, kevés a szava. De nem alkottak-e már műremekeket egy-két egyszerű magyaros stílusú díszítés, vagy faragvány alapján a benne levő elemek elemzése és újra összerakása, stilizálása által. S kérdem, hogy a már szépen fejlődő iparművészetünk termékei nem abból az egyszerű tulipánból fejlettek-e ki, melyeket ott láthatunk nagyanyánk ládáin, vagy abból a beretvatartókon látható díszítésből, melyet a Hortobágyon ma is faragnak juhászbojtárok három krajcáros fanyelű bicskákkal.

Lehet a nép nyelvében még sok újat találni s lehet elemeit stilizálni, művészivé tenni, mert ne gondoljuk, hogy Arany és Petőfi mindent kiaknáztak és minden változatos megmutattak. Csak persze érteni kell e nyelvet. meg ismerni kell s ami fő, nem szabad lenézni.

*

Ezekből úgylátszik, hogy én ez újnak esküdtem ellensége vagyok. Nem egészen úgy áll a dolog.

Egy általam elismert ember Martinovics-ról való felolvasását ezzel fejezte be: Ne igyekezzünk ellenállni semminemű újításnak. Jól megjegyeztem s azóta többször gondolkodtam rajta. Hallottam aztán hasonló okos embertől más véleményt is. Ilyenformán hangzott: Azzal szoktak megokolni mindent, hogy most ez a kor hangulata, áramlata, azért így kell tenni. De ha az az áramlat rossz! Elébe kell állni, meg kell akasztani! — Melyik most már a helyes? Megmondom. Az ember vakon mindent el nem fogadhat és konokul nem szegülhet ellene semminek. Azért van ítélőképessége, hogy használja s ami jó, elvegye, ami rossz, elvesse. Elvégre is az újításnak azért, mert új, épúgy nincs értelme, mint a konzervatívizmusnak létjogosultsága csak azért, mert régi.

Így nézem én ezt az újat és rájövök arra, hogy szükség volt és van rá. Szükség volt az evolúció, a fejlődés törvénye s a reformáció elve szerint, amelyet nem lehet térhez vagy időhöz kötni, hanem mindig és mindenütt érvényesülnie kell. Szükség volt, mert az irodalom idestova nem állott egyébből, mint Aranyékon s Petőfiéken való rágódásból. És szükség volt, mert a kor nagyon elkényeztetett bennünket. Másutt sem, sehol sem elégszünk meg a régivel, új kell mindig, izgató, ami kíváncsivá tesz. Ma mindenki azon töri a fejét, hogy valami újjal álljon elő; mindenki eredetiséget keres és mindenki eredeti akar lenni.

Ez az irány kétségtelenül eredeti. Megcsinálói új tárgyakat hoztak a költészetbe, új hangot, új színt, a régieket új oldalról fogták fel s megláttak sok mindent, amit mások észre sem vettek; hangúldataikban festők, leírásaikban sok helyt mesterek. Jelentőségük azonban másban van.

Ady az utána jövőknek bátorságot adott, mondja Lukács Gy. Ez Ady legjelentősebb szerepe. Így állott elő harcos serege. És ma harc van, forrongás és harc. Nagy felszereléssel, nagy hadi készültséggel harcol mindkét fél. Könyvekben, hírlapokban, élclapokban, pasquillusokban. Komolyan és tréfálva az esztétika és gúny fegyverével. Ma még mindkét tábor egyenlő számmal vonultatja fel csapatait, de a régiek az idővel megfogyatkoznak. Ma még nem tudni, mikor lesz e harcnak vége, de lesz. Ma még egyik se akar hallani a békekötésről, de a harc azért meg fog szűnni; akár békekötéssel, akár az egyik tábor elfogyásával.

Ezt a harcot ők csinálták s ez mutatja, hogy ők valakik. Hiába! szedte vedte kóbor csapatokra nem szokták fellármázni az ország hadi népét. Hatni nem mindenki tud s a hatás hatás, ha visszahatás is.

Ma az irodalomtörténet nevezetes korszakát éljük. A forrongás, az átalakulás korát egy újabb reneszánsz felé. Ez még nem az, de el fog jönni és ez után, ennek alapján fog eljönni. A most megjelenő verskötetek, a rájuk vonatkozó bírálatok, a hírlapok polemikai, az elszórtan megjelent közlemények,

versek, prózák, apró gúnyolódások mind egy-egy adat annak a számára, aki a mai harcok hadikronikáját, ez átalakulás történetét meg fogja írni. Talán egy évtized múlva, talán hamarabb.

Ezeknek az adatoknak na yrészét ők szolgáltatják s ezt a korszakot egészen ők csinálták. S csináltak egyebet is. Ady ezt mondja: „Próbáljuk olvasgatni a jövő irodalom történelmét.“ Én így mondanám: próbálják „csinálgatni.“ S próbálják csinálni a jövő irodalmát. Lehet, hogy abba a történelembe közülök tán hárman sem jutnak be, lehet, hogy ezt az irodalmat nem ők csinálják meg, de azért ők az útegyengetők.

És én látom a jövő irodalmat. Ma túlzásba megy ez az irány, de minden újítás sorsa ez. Ez volt a nyelvújítás s ez a szocializmusé. És sokan a túlzások után ítélnék csupán. A forrásban a salak kerül a felszínre és sokan csak ezt látják. Mások meg nem látják; nem látják, hogy salak, hanem azt hiszik, hogy az a valódi érték és azt tanulják el: a sallangokat, cafrangokat. Ezekben követik példáikat, mint a tehetségtelen utánpótlás mindig. Ámde a salak a kiforrás után eltűnik, a szemét kihull az idő rostájából s benne marad a jó, a tiszta, az értékes.

És én előre látom a jövő irodalom alakjait, a jövő irodalom termékeit. Volt az erősebbek közül is, akit megszedített az üres külsőség és megszedült mámorában összeírt egy kötetre valót s túltett honi mintáin. De mikor kábultságából felocsúdott, megborzadt szülőtteitől, megtagadta őket és igyekezett lehíyni magáról a ráragadt sáros csatakokat. Le is hányt, de lelke szűrője felfogott valamit, ami jó volt s ennek a nyoma meglátszik ma is, az átalakító hatás érezhető.

Igy alakul ki a jövő magyar irodalom. Nem olyan lesz, mint a régi, nem is olyan, mint a mai új, de ez által lesz azzá, ami lesz. A reneszánsz sem egyszerre állott elő, átalakulások előzték meg, amelyekről ma alig tudunk, amelyek nélkül azonban soha sem lett volna meg.

Ez adja meg a mai új irány jelentőségét.

Debreceni István.

Gázlámpák alatt.

Az élet fáradt, fénytelen szemére
Fátyolt terít a párás alkonyat;
Hosszan húzódik, míg elpihen végre
A csillagszemű gázlámpák alatt.

S a csillagszemű gázlámpák alatt
Lopva, megejtőn tanyát ver a mámor;
Hálót sző: tarkát, színt, pirosat
Az Éva-lányok zengő mosolyából.

S az Éva-lányok zengő mosolyából
Babonás láng gyúl, egész egy sereg.
Búsán húznak ott, dermedten a vágtyól,
Halovány, józan legény-emberek.

S a halvány, józan legény-emberek
Fáradt sorában én is ott gubbasztok.
Éhes vágy döngeti a szívemet,
Mint ős viharja a zörgő harasztot.

S mint ős viharja a zörgő harasztot
Sodorja: sodor engem is a vágy.
Az asszonytest illata rám viharzott
És most pihenni, nyugodni se hágy.

És most pihenni, nyugodni se hágy.
Jaj, de csak szemem párosul a széppel.
A testem hideg, mint a holdvilág:
Hozzám a vágynak csak a kínja ér el.

Hozzám a vágynak csak a kínja ér el.
Zubogó vérem hasztalan lobog.
— Csak a hold néz rám vágyölő szemével
És a nevető, ledér csillagok.

Györék József.

Esti szonáta.

Mint puha bársony, lágy, selymes az alkony.
Az esti szellő hárfáz már a fákon.
Bágyadtan kél a hold a szemhatáron,
Mint valami bús, sápadt özvegyasszony.

A sötétségből nyujtóznak az árnyak,
Sötéten, lustán, mint a szív keserve
Es ráborúlnak, fátyolt teregetve,
Lehunyt szemére a zajos világnak.

A holdsugáron tipeg már az éjjel.
Csillagszemei pislognak, szikráznak
S a végtelenbe be-bekarikáznak.

Csend lesz. Halálos, kínos döbbenéssel
Kialszik búsán, fáradtan az élet —
Egy tücsök nótáz csak a kedvesének.

Györék József.

A vér.

I.

Csúnya volt. Veres is, meg szeplős is. És mindenki a szemébe mondta, hogy rút. Már gyermekkorában egyre csúfolták a veres hajáért, meg a szeplős arcáért.

Ő pedig zúgolódás nélkül tűrte a csúfolódásokat, mert nem tudta megérteni, hogy micsoda emberi fogyatékoság lehet a rúttság. Csak azt érezte, hogy bűnnek semmiesetre se bűn.

Nem zúgolódott, ha éretlen, ízetlen gyermektréfákkal megbántották, hanem szótlanul odább állott. Jaj szó nélkül viselte el azt is, mikor részeg apja vadúl rugott rajta egyet-egyet s azt mondta neki:

— Te béka!

Csak egyetlen egyszer villant meg a lelkében valamelyes tisztább fogalom a rúttságról. Akkor fájt először szegény lelkének a testi rúttsága. És akkor sírt is, mert a lelkét keserű érzések szorongatták.

Nagyobbacska leányka volt már akkor. Az iskolás gyermekeket majálisozni vitte a tanító, az erdőre. Hosszú, rendes sorokban állottak fel a lányok, olyan sorrendben, ahogy az iskolában ültek.

A veres leány, kit Milkának hívtak, jó tanuló volt. Az első sorban űlt az iskolában. Most is odaállott a menet élére.

A tanító derűs, öntelt arccal tekintett végig a gondosan kiöltöztetett leányokon, de mikor ott az első sorban Milkát észrevette, a bosszankodás kifejezése árnyékoltta be egy pillanatra homlokát. Kissé durván taszította vállon:

— Neked ott hátul a helyed!

A leány bambán nézett a tanítóra, azután egy kínzó gondolat lopózkodott a lelkébe. Két leány gúnyosan súgott össze a háta mögött. A rútságáról beszéltek.

Milka kivált a sorból és elment. A tanító hiába igyekezett csitítgatni, megbékíteni, hazament. Levetette magáról a kivasalt kartonruhát és egész délután sírdogált.

Az anyja hiába faggatta, a leány szomorkodásának okát hiába kutatta, az csak összeszorította az ajkát és nem szólt semmit.

Amint azonban nőtt a leány, egyre jobban elmosódtak emlékében ezek az apró szomorúságok s ha nagyon homályos fogalmai voltak is arról, hogy nem tartozik a szépek közé, de azt nem tudta, nem hitte, hogy szinte visszataszítóan rút.

Pedig csak még rútabb lett. A varrodában örökös céltáblája volt a többi lányok gúnyolódásának, kik szépek voltak és üdék.

A többi lányok már a negyedik udvarlójokon is túladtak, mikor Milkának még fogalma sem volt a szerelemről s el nem tudta képzelni, hogy milyen érzés lehet, mikor valakinek szerelemre éhes a szíve.

Egyszer aztán valami mulatságot rendeztek a kereskedő ifjak. A legfiatalabbak, nem is a rátartósabbjai közül valók, hanem akiket nem választottak be az előbbeni előkelőbb majális rendezőségébe. A varrodában is megfordult két ifjú. Rövid, félszegül szabott szalónkabátban, bizonytalan tisztaságú világos kesztyűkkel.

A varrolányokat hívogatták a majálisra s szörnyen kidícsérték a mulatságukat jóelőre.

Az egyik ifjú Milka felé fordúlva mondta:

— A kisasszony is eljön, úgy-e? Kérem, várjuk!...

Milka lángoló szemekkel tekintett az esetlen modorú szőke fiúra. Mintha valami csodálatos gyönyörűségek érzése hatotta volna át a lelkét. Otthon jókedvűen csókoltta meg az anyját s abban a percben valami ködös sejtése támadt, hogy létezhetnek még más csókok is a világon, mint az édes anyja szikkadt ajkának csókjai.

II.

Milka nagyon boldog volt. Erősen készült a mulatságra s gyakorta gondolt egy kék szempárra, szoros összefüggésben ama szőke ifjúval. Életében sohasem voltak olyan boldog álmiai, mint a mulatságot megelőző tavaszi éjszakákon.

Új ruhát — valami rikító színűt — varrt magának, ami csak kirívóbbá tette vörös haját. Így kiöltözködve csak még csúnyább volt, mint valaha.

Boldog álmodozások közt ment el a mulatságra s mikor a sátorba lépett, érezte, hogy valami új, tündéri világ fog ez estén lelke elé tárulni. Azután félelem fogta el a szívét. Eddig nem is gondolt arra, hogy nem fog tudni táncolni. Ő ugyanis csak otthon tanulta a táncot a szomszéd lányoktól. Ott a gyepes udvaron szépecskén sikerült is a dolog. De mi fog történni itt, ha táncrea hívják?

A táncosok azonban nem sokat tördtek Milkával és legkevésbé a szőke ifjú. Pedig Milka úgy várta... úgy várta

És mikor látta Milka, hogy senki sem óhajt táncolni vele, olyasfélét érzett a lelkében, mint gyermekkorában, mikor a tanító hátraállította a leányok sorában. És most, most világosan áll előtte a rút-sága.

Ködös fejjel állt fel. Az anyjához ment és nagyon kérte, hogy menjenek haza, mert ő rosszul érzi magát. Eddig sohasem hazudott az anyjának. Most azt hazudta, hogy a feje fáj. Rútságának tudata megtanította hazudni is.

Az anyja az apjával együtt a borozóban ült. A férfi ittas volt már s egyáltalában gondolni sem akart a hazame-netelre.

A leány nem erőltette hát a dolgot, hanem szédülő fejjel kiment a sátor elé.

Augusztus felé járt az idő. A napközben felforrt levegő langyosra lehűlten símogatta a Milka felindultságtól piros, szeplős arcát. Az erdei virágok fűszeres illata ott kavargott a levegőben.

Milka a taposott ösvényen ment mind beljebb és beljebb az erdőbe. Már csak nagyon elhalkultan hallotta a cigány zenét is. És egyszerre csak úgy érezte, hogy most sokkal szebb a zene, mint máskor, hogy illatosabbak az erdő virágai.

Bent a borozóban előbb az apja egy pohár bort itatott meg vele. A lelkitusától is felhevült leány mohón ivott... Most érezte, hogy a bor gőze a fejébe szállott. A szíve mintha egyre hevesebben dobogott volna, sovány kebele szinte kidagadni készült a ruhaderékből.

Valami soha nem érzett vágyakozás szállotta meg a lelkét. Maga sem tudott volna számot adni arról, hogy mi után. Titokzatos, sejtelmes vágyak vertek tanyát a lelkében. És egyszerre csak elfelejtett minden szomorúságot, bánalmat, szitkot. Csak azt érezte, hogy szép az élet, úgy amint van.

Hirtelen jött erősebb széláramlat bontogatta meg az erdő fainak lombkoronáit. Beszédesek lettek a lombok és a lánynak úgy tetszett, hogy ő megérti: mit beszél az erdő.

Már letért a rendes ösvényről. Már nem is ment... Futott. Haja kibomlott, ruhájának lenge szárnyai vígan szálltak utána.. Majd táncba kezdett. Csodálatos ritmika ömlött el minden mozdulatán.

Egyszere aztán zsibbadás szállotta meg testének minden porcikáját. Már nem bírt többé megállni lábain. Leült egy öreg tölgyfa alá és akkor úgy érezte, hogy mérhetetlen terjedelmű, nagy-nagy rózsaszínű kör gomolyog a szemei előtt s valami kimondhatatlanul édes teher nehezedik a szívére.

Két, munkától kérges tenyerével szelíden simogatta maga körül a buján nőtt fűveket, majd végig terült a földön. Nem messzire tőle egy levágott fatörzs körvonalai voltak kivehetők a csillagfényes éjszakában. A leány odakúszott .. sovány karjaival átkarolta a tönköt s szemét behunyva, láztól égő ajkait odatapasztotta a mohától bársonyos fatörzsre...

Szathmáry Zoltán.

Űavaszi holdtölte.

Táncolva suhannak a szőke sugárkák,
Hűs hold aranyával eltöltve a lég,
Ott kinn, valamint csodaszép, színes árkád,
A méla nagy ablakok ívsora ég.
Vén függönyömön kipirúl a virágdísz,
Rég elfeledett kezek ósdi műve:
Foszló violák, halovány, puha nárcisz,
Mind, mintha virulna, oly édes, üde...

Ily este merül fel előmbe sok emlék,
Mint messze homályból a tarka haj,
Előbb remegő, pici fénye libeg még,
Majd kél a vitorla s piros lobogó.
S mint sík, ragyogó habú, méla vizekből
Felszökken a játshi, ezüstsínű hal,
Hűs lelkem öléből ily este remeg fel
S fűgén ütemezve iramlík a dal.

Eltűnik előlem a mély, komor udvar
És benne a rőt rügyű, bús szavú fák,
Szállok haza, messze, a barna daruval,
Amerre ezüst útat űs Tisza vág,
Hol mén dobajától a föld szíve retten,
Hol hallgat a tölgyes a pusztá ölén,
S hol mély remegésű, nagy ifjú szerelmem
Mint hársszirom illata szállt le fölém...

Nem nyírt, buja lombú, öreg liget árnyán,
Hol ring ezer ág a sok orgonafán,
Szép gyermeki álom ígézte vár rám,
Mély, tiszta tekintetű, szőke leány.
Nagy, tűzszemű gép robot át közelünkben,
Vad fűttyire lomb remegése felel,
S rezdül szavam: „Engem is elragad innen
Majd bűgva e szörny... maga nem ...”

Dé íme a holdat a köd beborítja
S álom zivatar zaja kergeti szét,
Fáradt fejem ablakaimra szorítva
Már érzem a nyirkos üveg hidegét.
S míg éles eső sűrű cseppjei mossák
A fákat, ahol ragyogott a sugár,
Úgy fáj, hogy az illatos, ifjú bohóság
Nem fonja körül szívemet soha már...

Tóth Árpád.

A Rákóczi fejedelem diákja.

— Az ébredés korszakából. —

Írta: Koncz Ákos.

Debreczen város 1610-iki jegyzőkönyvében a következőket olvashatjuk:

„Mivel az Ur Isten még az ostort közülünk el nem vette, hanem napról-napra nevededik, a tántzolást pedig elkezdték sok rendbeliek a régi tilalom ellen, annak okáért, valamig az Ur Isten csendes állapotot nem hoz és a tanács végzéséből nem enged, senki tántzolni ne merjen és hegedülni, lantolni és éjszakázni. Ha a gazda vagy itt való emberrel hegedültet, avagy máshunnan hoz, a gazdát bíró Uram mint afféle hegedültető gazdát tegye carcerbe és a hegedüt is vigyék a kalodába.“

Mikor ezt a deliberátumot a piacon kihirdette a nagy bajuszú hajdúkápplár Csikai Benedek, az öreg iskola jókedvű diákjai ugyancsak szemébe nevettek a vén cselédnek, aki szörnyű módon explicálta a tiszteletes tanács határozatát. Különösen nemes Babos Lenci diák évődött a város öreg cselédjével és mikor Csikai bevégezte mondókáját, olyasvalamit sugott az öreg fülébe, hogy ebnek parancsol a magisztrátus és nem neki.

Égi szerencse volt, hogy Csikai uram nem értette meg a kis szót, mert különben menten feljelentette volna a renitens diákot, aki nem akarta respektálni a nagybatalmú magisztrátus parancsát. És míg a diákok kacagva mentek szét a városban, addig az élemedettebb emberek laudálták fennszóval az erkölcsökre felette vigyázó magisztrátus deliberátumát...

Nemes Babos Lenci elválván társaitól, egyenesen a Homokiné asszonyom bormérése felé tartott... Jól ismerték ott a

nemes úrfit és víg kedélye miatt, na meg hogy soha se ivott rovásra, felette szerették... Alig ült le a nehéz tölgyfa asztalhoz, már is elébe tették a gyöngyöző, piros itallal telt kupát, melyből a diák olyat húzott, mintha egy hét óra nem ivott volna. Aztán felpattanva, derékon kapta a még mindig szép Homokinét és úgy megforgatta, hogy talán még a lakodalmán sem táncoltatták meg jobban.

— Mi ütött kelmedhez diák uram, hogy így neki van uszúlva? kérde Homokiné a kipirult diáktól, aki újra húzott egy verset az edényből, — holottan most beszél Sze-keres Balázs uram, hogy a magisztrátus keményen megtiltotta a táncolást, a hujjogatóst, meg a hegedülést. Nagyon sajnálnám, az én jó Istenem látja, ha valami baja esnék a lobogó vére miatt kigyelmednek. Az édes szülő anyja menten meghalna fájdalmában, ha valami easusba keverednék kigyelmed... Azt javallom éppen azért, hogy igya meg kigyelmed még azt a kis bort, aztán menjen haza ma este békességben a scholába.

— Azt már nem teszem, még ha parancsolja is kigyelmed, mert nagy, szörnyűsége az én bánatom és borba akarom azt fullasztani. Aztán meg megúntam ezt a rabságot, disciplinát, amivel agyon-szorít a schola.

— Ura kigyelmed a cselekedeteinek, én nem szólhatok a dolgába, hanem azt tegye meg kigyelmed, hogy hagyja el a söntést, mert a magisztrátus embere nyomban circál és ha itt találja kigyelmedet, holnap már nem nyithatom ki az ivót és akkor nem tudok megélni, mert se vagyonom, se tudományom nincsen.

— Megértettem a kigyelmed beszédét Homokiné asszonyom és nem akarom romlását. Itt a tallér, fogja ki a bor árát és aztán elmegyek. Ha nem látna többé, áldja meg az én teremő Istenem mind a két kezével.. És megindult a diák búsan, szomorúan az ajtó felé...

Lenci diák a kollégium elé érve, átvette magát az alacsony kőfalon és nagy csöndesen felment a közös kamrába. Társai már mélyen aludtak és észre sem

vették, mikor kemény ágyára dőlt a diák, aki azonban nem tudott elaludni, hanem keserveseket sóhajtott a vak éjszakában. Nagy tervek forogtak fejében. Napokkal ezelőtt hallotta, hogy Rákóczi Ferenc kibontotta a szabadság zászlaját. Látta a szatmári és szilágysági részek ifjait, deli vitézeit, amint ragyogó fegyvereikben, kipirult arccal siettek követni a vezért. És minél többet gondolkozott a nagy mozgalmón, annál erősebb vágy szállotta meg a lelkét fegyvert ragadni az ébredező szabadság védelmére. Minek maradnék e sötét falak között, füzé a diák tovább gondolatait, hol vasra verik az ember akaratát és ahol még a jókedvet is disciplinába fojtják... Ott a dicsőség mezején szükség van az én erős karjaimra.. Megyek, megyek — végzé félálomban a diák és mikor kora reggel besűrődött a napsugár a homályos coetus ablakán, Lenci végleg elhatározta, hogy búcsút mond a scholának és megy a csataterre győzni, vagy meghalni..

Reggel aztán Babos Lenci bement a schola tiszteletes rektorához és illendően köszöntvén az érdemes férfit, imígyen szólt Szolnoki Ezsaiás uramhoz:

— Azért bátorkodtam compareálni tiszteletes Professor uram előtt, hogy kívánságom nagyon elhagyni a scholát. Leteszem a könyvet és megköszönöm tiszteletes Professor uraimék hozzám való gráciájukat és hajlandóságukat.

— És miért forgat kigyelmed ilyes dolgokat elméjében, — kérde egy kissé megütődve Szolnoki uram. — A tudomány útja fáradságos, de amit megtanúlunk, az bölcsesé tesz bennünket.

— Nem is a tudományt untam én meg tiszteletes uram, hanem a börtönt, mely testemet és lelkemet marja és kínozza.. Azután meg a mai napokban nem annyira a tudományra van szüksége a magyarnak, mint vitéz karokra.. Szabadság kell az embernek, a hazának egyaránt.. Nemzetünk lelkiismereti szabadsága, akaratereje, függetlensége bilncsekbe, béklyókba van verve és én azok közé megyek, akik összetörrik a lelkünket és kezünket szorító bilncseket és kiállanak a harcterre ki-

vívni a szabadságot... Követem Rákóczi Ferencet, aki erős kezében magasan lobogtatja a szabadság zászlaját...

— Tehát a rebellesekhez áll kigyelmed és nem gondolja meg a biblia szavait, hogy akik fegyverrel hadakoznak, fegyver által vesznek el... Nem gondolja fel kigyelmed, hogy a lázadót lesújtja a törvény keze és veszedelembé sodorja végzete...

— Elhatározásom szilárd, felelé a diák. Ha nem így tennék, szégyenleném magamat, mert amely nemzet nem ragadja meg a kínálkozó alkalmat szabadságfájának megerősítésére, mikor még van tagjaiban erő, ereiben friss vér, az meghalt örökre.. Én pedig nem tudnám túlélni hazám, nemzetem halálát, de még haldoklását és vergődését sem nézhetem... Én is a bibliát citálom: Nemzetem, ez a világszép leányzó nem halt még meg, csak alszik.. Felrázzuk őt álmából, aztán mellé sorakozunk és ha a béke türelme nem vezet célhoz, elsietünk a Hadak útjára és erőszakkal öntünk lelket a haldokló nemzet testébe.. Igen! én elmegyek és jönnek velem százan, ezren és legázolva ellenségeinket, vérzivatarok közt tűzzük ki minden halomra a szabadság zászlóját...

És Szolnoki tiszteletes uram nem talált lelkében és tudományos agyában több ellentmondást és mintha visszatért volna ifjúsága, mintha a bátor beszéd átváltoztatta volna egész lelki világát, egy könny futott le barázdás arcán és átölelve Babos Lencit, a diákot, áldólag bocsátotta el őt színe elől...

És mikor a diák kipirult arccal végig szaladt a kolégium udvarán, Szolnoki uram gondolatokba mélyedve nézett utána mindaddig, míg Babos Lenci el nem tűnt a diákok sűrű soraiban...

Az nap Babos Lenci negyven diákot toborzott össze társai közül. Valamennyi szép szál fiú, tele lelkesedéssel.. Cserkő Sámuel mester összes legényeivel dolgozott éjjel-nappal a vitézi ruhákon, úgy, hogy a fiúk egy hét múlva felöltözhettek.. Hat diák szegény lévén, ezeknek Babos Lenci a maga pénzén készített hadi ruhákat és szerzett nekik lovakat.

Mikor aztán Babos Lenci mindent elrendezett és az indulás napját 1702 június 15-ikére kitűzte, vagyónának őrizetét a magisztrátusra bízta, testamentumát is letévén főbíró uram kezeibe... Majd az indulás előtt való nap estéjén felöltözvén csillogó hadi ruhájába, bucsulátogatást tett Somlyai Benedek uram úri házában.

Az ajtóban ott várta a szépséges lenvirág szemű Anna, aki gyönyörködve nézte a szép, lobogó fürtű diákot. Aztán, mikor a diák gyöngéden szívére ölelte, megeredtek könnyei, mert erőt vettek rajta a válás fájdalmai. Lenci azonban biztatta az aggódó leányt, lelkesedve beszélt a szabadságról, a biztos győzelemről és ha visszatérnek, a boldogságról. A két fiatal szív reményét a benyúló ajtajából nézte az öreg Somlyai pár és mikor kibontakoztak egymás karjaiból, hozzájuk lépett Somlyai uram és fejükre téve reszkető kezét, így szólt:

— Kössön össze benneteket a szeretet Istene. Édes öcsém, menj a fejedelem táborába, míg oda leszel harcolni a szabadságért, mi gondozzuk a te virágodat. És ha majd győzelemre viszi fegyvereiteket a szabadság Istene, siess haza, töröld le hősi kardodról az ellenség vérét és tedd boldoggá leányunkat. Mi várni fogunk rád és abban a pillanatban, midőn elfelednénk, omoljék össze a mi boldogságunk mindörökre.

Egy néhány köszönő szó és forró ölelés, mely után Babos Lenci lovára kapott és negyven társával megindult a dicsőség vagy halál felé.

Mikor Babos Lenci negyvened magával jelentkezett vitéz Rózsás Ferenc kapitánynál, ez meglátva a negyven hófehér lovon ülő csapatot, nyomban jelentést tett a fejedelemnek, aki maga elé rendelvén a fiúkat, megdicsérte bátorságukat és meghagyta a kapitánynak, hogy az ujonc csapatot további rendelkezésig ne küldje veszedelmes helyekre.

— Nagyságos fejedelem! szólt bátran a diák, fordítsd meg parancsodat. Nem félünk mi az ellenségtől és szembe akarunk nézni azokkal, akik le akarják tiporni a

mi szabadságunkat. Nem parádézni jöttünk mi táborodba, hanem győzni, vagy meghalni. Esküszünk előtted, nagyságos fejedelem, hogy bátor a mi szívünk és kitarunk melletted végső lehelletünkig. Arra kérünk, hogy rendelj bennünket oda, ahol legnagyobb a veszedelem és mi a debreceni scholának előtted hódoló diákjai keresztül törünk a vértengeren és leverjük a zsarnokság bérenceit. Tied a karunk, kardunk és az életünk, veled megyünk a dicsőség útján, vagy a halál kapuján a halhatatlanságba.

E beszédre a fejedelem elfordult, hogy ne lássák férfias szép arcán a meghatottságot. aztán Babos Lenci elé lépve, leoldotta karcsu derekáról arany mívű kardját és átadta azt a diáknak e szavakkal: — Vedd e kardot és vidd kis, de lelkes csapatodat lobogóm alatt győzelemre. Ha végignézek rajtatok, él bennem a hit, hogy a magyarok Istene velünk lesz a küzdelemben.

Babos Lenci megcsókolta a kardot és felkötve azt derekára, így szólt társaihoz csillogó szemekkel:

— Fiúk, az Isten lesz velünk és a fejedelem lelke. Romboljátok le a hatalom várait, verjétek ki e szent földről az idegenből betolakodó kufárokat. Űzzétek ki az ellenséget az országból és tűzzétek ki mindenfelé a szabadság lobogóját. Aki fél, vagy retteg a jövőtől, még visszamehet.

A harminckilenc diák pedig felkiáltott: — Maradunk! Győzünk, vagy meghalunk, az Isten minket úgy segítjen!

Itthon pedig Debreczenben Somlyai Anna, a lenvirág szemű menyasszony epedő szívvel várta az ő diákját. Erős lelkében nem tudott gyökeret verni a kishitőség, még akkor sem, mikor évek múlva borongó lelkek tértek vissza a harctérről, közülök egyik-másik csonkán, bénán. Reményét megerősítette, hogy a hazajövők csodákat regéltek a Babos Lenci vitézségéről és mikor az egyik lábát elvesztett Darai Gergő elbeszélte, hogy a fejedelem saját kardját ajándékozta Lencinek, Anna örömeiben és büszkeségében nem

érezte egyebet, mint szeretetet és hódolatot az ő vitéz diákja iránt.

A harc, a küzdelem pedig folyt változó szerencsével. A negyven debreceni fiú közül már csak huszonkilenc volt életben. Egyik-másik közülök hamar gyógyuló sebet is kapott, csak Babos Lencit nem sebezte meg az ellenség fegyvere. Mintha csak a Rákóczi szelleme vezette volna kardját, mert ezzel győzedelmesen vágta ki magát a veszedelemből.

Nemsokára azonban csüggedés borult a Rákóczi táborára. Előbb suttogva, aztán pedig nyíltan beszéltek, hogy a fejedelem kezd lemondani álmairól. A tárogatók már csak itt-ott hangzottak fel az őrtüzek mellett és hajnalodás helyett újabb felhők ereszkedtek a szabadság egére. A haldoklás megkezdődött, a csapatok vezérek nélkül küzdöttek az elemekkel, itt ott az éhséggel is. Lelohadt a lelkesedés és mikor Rákóczi közvetlen környezete is oszladozni kezdett, a debreceni fiúk is belátták, hogy a sebes szárnyakon jövő halált nem akadályozhatják meg és így hazatérésre gondoltak.

Babos Lenci jelentkezett a fejedelemnél és felkérte, hogy vinné magával bújdosó útjára. Rákóczi meghallgatta a hadnagyot, aki a vész napjaiban a szívéhez nőtt és így szólt hozzá:

— Az én útam a bizonytalanság útja, neked pedig édes fiam arád van otthon, aki vár, aki sír és eped utánad. Maradj meg neki vigasztalásul abban a sötétségben, mely a hazára borult. Ennyi áldozatot még a bukott Rákóczi sem fogadhat el. Menj édes fiam haza, vidd meg bájos arádnak üdvözetemet és ezt a gyűrűt, melyre ha rátekint, jusson eszébe egy szerencsétlen, álmaiban csalódott ember, ki jót akart nemzetének, de akinek a sors kiverte kezéből az ellenállás fegyverét.

... És Babos Lenci kímélve a fejedelem fájalmát, elköszönt a távozó és a haza határát átlépő Rákóczitól. Megmaradt társai élén szónélkül lépegetett hazafelé, gondolkozva a dicsőség hervadásán. Érezték, hogy a fejedelem távozásával

szemfedő borúlt a szabadságra és tudták, hogy mostanság hiába várnak virradást.

A fájtó multat némileg elfeledte Babos Lenci, mikor az ő lenvirág szemű, szépséges menyasszonya keblére ölelte. De ha nagy boldogságában olykor-olykor visszagondolt a viharos napokra és maga elé idézte a fejedelem nemes alakját és falon függő drága kardjára nézett, úgy érezte, hogy ha a hadak útján előtörne bujdosásából a nagy fejedelem, újra a régi diák tudna lenni és újra meg tudna boldoganhalmi a szabadságért.

Ilyenek voltak hajdan a debreceni diákok!

Versek.

Irta: Szombati Szabó István.

Valamit felejteni kéne.

Nem jó kimenni éjszakára
És minden ház előtt megállni...
Holtig is várni.

Akiknek mindenem megadtam:
(A mindenem kevés volt árnak.)
Már nem várnak.

Nem esik nekem jól az élet.
Valamit, ha a lelkem kiferne,
Felejteni kéne.

Meghalnék, ha kiferne rajta.
Nagy lyuk lenne a lelkem közepén:
Ha kiereszteném.

Valamit mégis felejteni kéne.
Sok édes asszonyiságot.
A fiataliságot.

Valamit... Jövőt vagy szerelmet.
A halálát, a születését...
Keserű fizetését.

Kár volt tükörbe nézni.

Akinek nincs már bokkrétája
Se a szívében, se kalapján:
Legjobb is annak sohanapján
Tükörbe nézni.

Élve nem élet, alva nem álom —
Az Isten tudja — nem holtság halva.
S minek kíváncsiskodni arra,
Ami kívül van?

Ami belől van: tükre nincs.
Megvezekelni szomorú jószág.
Szenvedni mégis hiábavalóság
Tükör előtt!

Jaj énnekem, hogy belenéztem!
Ijedtté ijedtem magamtúl.
Megláttam azt is, hogy mi van túl,
Amitől félni kéne.

A halál kedves valaki.
A reménységet nem tetézi...
Mégis, kár volt még belenézni
Kíváncsi szemmel.

Mert csak könnyhullajtás a vége,
Ha a tükörbe látjuk.
S a bokkrétánkat is hiába várjuk
Szívünkre, kalapunkra!

Szomorú zsoltárok.

Uram Isten, ne rójj meg:
Sokat sírtam miattad.
Kicsi ember vagyok én,
Te meg hatalmas Úr vagy.

Uram Isten, erős vagy!
Most kezdelek szeretni.
Kérnék tőled valamit:
Ne marassz, vagy ne küldj el.

Zokon ne vedd, ha szólok.
Ha tán méltatlan voltam:
Te láttad, megadóztam
Haragod nagy voltának.

A lelkem lankadó szárny.
Fejem hordója könnynek.
Szívem fájó izom-bog.
Fáradt nagy hús a testem

Halál-tapsra ha futtatsz:
Meg-megrogyó inakkal
Mehetnék már, ha hívnál...
S mégis zokogva mennék

Nem bánom hát: akarj Te.
Én nem mernék akarni.
Nevetni sem tudok már,
Szeretni sem szeretnék.

Mindegy: küldesz — marasztalsz!
Csak Evákkal ne büntess...
Csak még egyszer taníts meg
Mosolyogni, örülni!

A biblia fedele.

Irta: Móricz Zsigmond.

(Folytatás.)

II.

A fiatal pap a bál után harmadnapra szépen lekefélte ruháját, kalapját, cipőjét, csinosan megkötötte nyakkendőjét, kipödörte bajszát s lement sétálva a Tisza partjára.

A malomnál beült egy csónakba s a molnár fiúval átment a dágványi oldalra.

Ott a füzes parton kiszállt s füttyörészve ment, mint a pacsirta, a hegyestornyú kis falu felé.

Könnyű szívvel, bátor lélekkel, mint a mesebeli királyfi Tündér Ilonája után. Itt-ott már sárgába hajlott a kalász s messze piroslott a frissen nyílt pipacs.

Ment, ment a mesebeli királyfi, míg megtalálta a kakaslábon forgó várat. Hogy a mese még jobban beteljék, mielőtt a világszép kisasszonyt csak megpillanthatta volna is, egy rettentő sárkány toppant eléje.

Boriska a mamájával a mezőn volt, megnézni a kendernyővöket. Ellenben Borcza Áron úr odahaza volt a hűvös bibliothékában s nagy meglepéssel böngészett egy ócska könyvben. Ő rá nyitott ajtót a fiatal úr.

Az öreg úr rögtön látta, hogy itt nem neki szól a vizit, sejtette, hogy ő az az előrelátott vendég, aki elmaradhatatlan következménye a csarodai bálnak. Hallott is már egyet-mást róla, várta is szívbeli elkeseredéssel. Most tehát roppant nyájasra és vendégszerető mosolyra vonta ábrázatát s teljes szívességgel invitálta beljebb a kollegát. Mondják, hogy az oroszlán mosolyogva tépi szét áldozatát. Ezt azonban nem tudom bizonyosan, sose láttam. De azt látom, hogy Borcza Áron úrnak gyilkos szándékai vannak.

— Nagyon örülök kollega úr a szerencsének. Nagyon örülök. Igen sajnálom, hogy már régen is meg nem ismerkedhettünk. Hát persze, más tractusban vagyunk. Én szatmári, a szomszéd úr már beregi hazafi. No, csak hogy végre mégis rászánta magát, hogy ilyen vén emberkerülő, mogorva medve odvába is benézzen. Tessék helyet foglalni.

Miklós csak mosolygott, csak kezdte volna a tiszteletes asszonyt emlegetni, de az öreg úr oda se ügyelt.

— A feleségemék nincsenek idehaza, de az nem baj, még annál jobb. Legalább az ember kedvére diskurálhat az ilyen kedves vendégével. Ismeri-e kollega úr Rimay Jánost?

— Hogyne! nagyon szerettem diákkoromban, — hazudta rá Miklós, mert a név olyanformán tetszett neki, mintha valami irodalomtörténeti emlékü volna.

— Igazán? örvendezett a vén pap, — hisz az nagyszerű. Lássá. most kaptam meg összes verseinek új kiadását, itt van ni.

Miklós nem valami nagy mohósággal olvasta a címlapot:

„Rimaj Jánosnak külemb, külembféle énekei. Jóllehet, minden szerzise szinte itt nincsen, mert mind könyvestül a Tiszába ejtették volt, amely könyvben mind éppen megvoltanak, azulta együvé nem szedheték őket csak ennyire is, az mint itt vannak...”

— Bizony, ez nagyszerű dolog, hogy egy költő az írott verses könyvét a Tiszába ejti s azzal vége, többet nincs meg. No kedves kollega úr, mit szól ehhez: én meg vagyok győződve felőle, hogy ezen a vidéken esett a Tiszába.

Miklós nagyon örült, hogy a jó poétát éppen ezen a vidéken érte utól a balsors, de máskülönben csak annyi mondanivalója volt, hogy úgy látszik, nem minden versét ejthette bele a Tiszába, ha ilyen testes kötetnyi maradt még így is tőle.

— Micsoda kár, micsoda örök kár, — kezdett előadásába az öreg pap, — ime a megmaradtak is milyen gyönyörűek, hát még az elveszettek milyenek lehettek!

Azzal rögtön hozzáfogott a felolvasáshoz.

— Csak ezt az egyet figyelje meg kedves kollega úr:

Egy szép rószaszálat küldtem ajándékon:
Vedd tőlem szerelmem élte, azt oly okon,
Hogy szívünk nyugodjék köztünk egy szándékon,
Mint ez nőtt, nyílt, nyugodt szép harmatos bokron...

Hisz ez még csak hagyján, ezt az egy versszakot akár ő maga is lemásolta volna, vagy elolvasta volna a kedves kollega úr még kedvesebb leányának, — de a többi, a többi. Mert Rimai János uramnak az a jó szokása volt, hogy a 80—100 soros vers a kurtábbacsokák közé tartozott a leveles könyvében. A tudós kollegának meg az a jó szokása van

hogy ezt mind végig akarja olvasni a fiatal ember örömeire. Közben-közben szakszerű irodalmi magyarázatokat is tartván.

Kallós Miklós egy félóra múlva már úgy belefáradt az igenlésbe és bölөгatásba, hogy a pokol mélységes fenekére kívánta Rimai rímeit.

Az öreg Boreza Áron pedig száraz, daráló hangján éppen olyan unalmasan örölte végig a sorokat, mint a száraz malom a szép búzaszemeket.

Miklósra lassan gyötrő, kínos unalom telepedett le. Úgy érezte, vagy tíz esztendővel vissza hátrált az időben s most a halálos unalmas irodalom-történeti órán van. Ásítás jött rá s lenyeltte, úgy, hogy köny szökött a szemébe az erőltetéstől. Levegő után kapkodott s a szörnyű testamentumok fenyegetve néztek rá a polcokról.

Óh, gyászos végzet, micsoda penitenciát szántal a rossz diáokra: egy egész tanári karral föléró tudós apóst.

Homályosuló szemmel, — mert álom jött rá; éppenúgy, mint a kollégiumban a délutáni órán, — elnézte a vén ember mozgó ábrázatát, elhallgatta az egyhangú értelmevehetetlen rigmusokat:

Isten félelmétől,
Üres fejedelmek,
Kiknek állhatatlan,
Mindenekben kedvek,
Zsoldot nekem bátor,
Ne nyerjen szerelmet,
Ismérem micsodás,
Ő étkeknek levek, —

és éppen már végleg lecsuklott volna a szeme álomra, ha valami jótékony friss hang föl nem zavarja: egy dongó repült be a szobába s vígan búgott körül.

Ez a dongó visszadta öntudatát a fiatal embernek. Hirtelen, nagy elhatározással föllélegzett és rájött, hogy ő bizony kinőtt már a diákkorból, ő ugyan nem hallgatja itt ennek a vén klepsidrának a duruzsolását mindörökkön örökké. Kettészakította hát a „Sibi canit et musis“ című versezetet, melynek sehogy sem akart vége szakadni magától, állván 23 versből, minden vers 8 sorból s éppen a Castalius kútjánál jó egészséget kívánt a

nagyon tisztelt kollega úrnak és úgy elment a bibliothékából, mint a ki egyenesen a Tiszának megy, hogy átkeljen rajta s többet képpel se fordúljon Dágványnak.

Boreza Áron úr nagyot sóhajtvá és megnyúgodva tette be az ajtót vendége után. Meg volt gyöződve felőle, hogy ezt most olyan alaposan kifüstölte innen, hogy nem lesz többet szerencsétlensége hozzá. Azzal fogta a Rimay János nemzetes uram könyvét, behajlotta s betette szépen a maga helyére, pihenjen békével. Ő pedig elővette a puskát, vállára akasztotta s kiballagott a mezőre szalonkázni. Már tegnap hozott hírt az egyházi átutazó szalonkákról, de az öreg úr nem mert kimozdúlni hazútról, mert ő meg rókát várt, a maga aranyos madárfészkébe. Im, most a ravasznak örökre elvette a kedvét a dúcfosztástól, m het tehát a maga madarai után.

El is ment nagy lelki nyugalommal.

Kallós Miklós pedig a faluszélen meg gondolta, hogy a Rimay szerelmes versei nem íjeszthetik őt el a szerelemtől, megkérdezte azért, merre esik a tiszteletes asszonyék kenderé s arra vette az útát. Hamar ráakadt a szilváskertek mögött és Istennek áldassék érte szent neve, a Boriska úde, iruló-piruló arcoeskája, csacsi kis édessége hamar elfelejtette atyja urának penészes, molyos, iszonyatos tudományát.

Annyira, hogy még azt is meg merte tenni, hogy visszatérjen a kedves tiszteletes asszony hívására velük a parókháira. Egy kicsit dobogott a szíve, félt, hogy Rimay megint a nyakára ül, de nem volt otthon az öreg úr s így még százszorta boldogabb lett az este, mint a délután volt.

Késő este volt már, csillagos este, mikor Boreza Áron úr hazaért. Szalonkát ugyan nem látott, de mégis meg volt elégedve a napjával. Éppen arra gondolt, mikor a tornácára lépett, hogy ha a kis lányát minden veszedelemtől ilyen könnyen szabadíthatná meg, mint a mai rablólovagtól, akkor boldog volna apai szíve.

És ime, benyitván a szobába, kit lát? A rablólovagot, amint ragyogó ábrázattal ül a kis lánnyal szemben s anyai felügyelet alatt fosztogatja a lány lelkének drága kincseit.

Az öreg úr dühösen horkantott, Miklós felugrott s egy kicsi zavarral így szólt:

— Sajnos, mennem kell kisasszony... Igazán sajnálom, de... ezzel a háziúr felé fordult — éppen búcsúzkodom önagyságától.

Borcza Áron úr nem engedte, hogy a közönséges illetan lenyűgözze rossz kedvét s ezt felelte rá:

— 'Bizony jó lesz sietni, mert ha a molnár hazamegy, nem tom hogy jut át a Tiszán.

A fiatal ember veszedelmes tréfálással felelt a barátságatlan tanácsra:

— Bár sose jutnék át kollega úr — én is idevágom a szatmári tractusba...

Elértette a szót mindenki. Boriska szívdobogva pirúlt el, a papné szemlesütve várta az apai nyilatkozatot. Ez pedig még mogorvábban mondta:

— Csakhogy akkor jó volna ám megkóstolni, milyen víz van a *Castalius kútjában?*

Kallós Miklós fölszegte a fejét s azt vágta rá:

— Majd megkóstolom tiszteletes uram!

— No, hát akkor majd legyen szerencsém megint.

Miklós egy félóra múlva a Tisza vizén rengő csónakban gondolkozott azon, vajjon mi az Isten csudája lehet az a Castalius kútja, aminek a vizéről ő megfogadta, hogy megkóstolja, milyen?

III.

Miklósban nagyon különös érzelmek motoszkáltak, valahányszor a dágványi papházra gondolt. Pedig mindig rajtuk járt az esze. Igen respektálta az öreg urat s nem felejthette el a Castalius kútnál ott hagyott kínokat. Legszívesebben messze elkerülte volna a házatáját, de mit tegyen akkor szerelmes szívével. Kevély felfortyanása is nagyon nyomta a gyomrát, mint aki egészben nyelt gombócot s nem tudja megemészteni. Hogy a talárba is tartsa be ő azt az ígéretet,

hol leli fel azt a kútat, a melynek vizéből innia kell?

Sejtette, hogy arról van szó, ne iszonyodjék a könyvtől. No jó, megpróbálja. Körülnézett szobájában könyv után, de biz az öreg biblia, meg egy pár templomi imádságos könyv volt az egész könyvtár az asztalán. Már pedig sem Ézsaiás próféta, sem Révész, sem Dobos nem tudnak a Castalius kútjáról.

Felment a padlásra, ahol elődeiről maradt ócska lomok voltak, hátha ott lelne valami hasznos dolgot. Múlt századbeli szüette prédikációs könyvek, latin, görög fóliánsok, egy kis eredeti Anakreon, ez volt az egész. Miklós úgy sejtette, hogy ezek azért közelebb járnak a mitológiai kúthoz, de arra már a legósdibb szerelem sem volt elég, hogy a régen elfelejtett, sőt meg sem tanult penészes nyelveket emlékébe idézze.

Felölelte a nagy halom poros könyvet és lejött velük a padlásról. Különösen egy vén biblia vonta magára a figyelmét. Valami Tsomós Mihálé volt, anno 1665-ben. Miklóst ez a biblia szinte megígézte rettenetes ormótlanságával. Liszttel csirizelt, házilag készült vastag papirfedele volt, betűi cifra, különös metszésűek és tintával sűrűn befirkálta latin-magyar jegyzetekkel néhai gazdája.

Elnézegette a könyvet; úgy képzelte, minden ócska bibliának van valami érdekessége, ami az egész világot érdekli, csak meg kell találni. De ő hiába forgatta, nem tudta a hét pecséttel lezárt lakatot meg sem lelni rajta, nemhogy felbontani.

Így járt, gondban, kedvetlenül a mezőre, szóba sem állt az emberekkel, mélyen szemébe húzta kalapját s izmos fütykösével szorgalmasan veregette le a túske rózsák fejét. A csordakútnál megállott, lenézett a mélységbe; verebek szállottak fel a kövek rései közül. Eszébe jutott boldog gyermekora s elgondolta, mennyivel szebb próba volna, ha a vén kollega azt szabja ki, hogy szedjen verebet a Castalius kútjából

(Folyt. köv.)

Bölcs Salamon siratása.

Gyönyörű Kidron lótoszos völgyét
Mégülte korán a piruló alkony.
Gyönyörű Kidron lótoszos völgyén
Sírt, sírt ezer asszony:
— Kegyetlen Adonáj, ha elvetted őtet,
Mi is tehozzád: ő utána vágyunk.
Salamon megholt, a mi urunk elment,
Nem érez többé szerelmet az ágyunk.
Ó jaj, de ránk dőlt e nagy keserűség.
Szerelmes szájatüze kihűlt immár.
Kit koszorúzzunk puha karjainkkal,
Ki énekel már a mi lábainknál?
Fehérvirágos gyönyörű Kidron,
Elszállt belőled a lélek, az ének.
Szent dobogását nem érezed immár
Az ő szerelmes királyi szívének.
Özvegy-ölünkbe hulljatok virágok,
Boríts be minket koraalkony álma.
Ne várd a holtat, állj meg, csitúlj el
Asszonyi-vérünk forró zuhogása.
Nem táncolunk már mahanájimi táncot,
Szent hegyek ormán ha pirul az alkony.
Nincs Júdeában, nincsen özvegy-árva,
Csak mi vagyunk, jaj, csak mi, ezer asszony.

Visszasírámlott a szerelem völgye.
És Júdeára fekete gyász hullott.
Fekete éjszaka ezer szeretőre.

Simonka György.

Irodalmi Szemle.

Rovatvezető: Sz. Sz. I.

Az irodalom osodabogarái.

(1. Voith György: Jézus. Miszterium 3 játékban. Debreczen sz. kir. város könyvnyomda vállalata. — 2. Róna Tivadar: Szerelem és házasság. Budapest. Gerő L. könyvkiadó. — 3. Róna Tivadar: Isten és vallás. Bercsényi nyomda részvénytársaság.)

Három szerencsétlen könyv van előttem. Vagy én vagyok a szerencsétlen, hogy ezek a könyvek elébem kerültek. S anélkül, hogy akár a Voith: Jézus-a, akár Róna: Isten és vallás-a adná hozzá a gondolatot, a kereszten szenvedő Krisztus jut eszembe, ha rájok nézek.

Ez a három könyv (de mennyi van ezen kívül?) Talán Róna is ír még hozzá egy párat?!) a magyar könyvirodalom jelenlegi botrányos állapotának a súlymérője. Nem mázsás! Csak gyógyszer-tári gramm-mérték. Hiszen ezek a könyvek még grammal is alig mérhetők meg az érték mérlegében.

Sokan panaszkodnak, hogy nincs szabadsajtó. De van: ezek a könyvek napvilágot láttak! Nem panaszkodhatik a magyar, hogy nincs sajtószabadsága. Sőt. Ez már nem is az. Hanem sajtószabadoság!

Én vádat emelek! Vétkes mulasztásért mindenki ellen, aki nem tud, vagy nem akar hivatali rendeltetése értelmében ezeknek az irodalmi visszaéléseknek gátat vetni. Az éjjeli csendzavarókat megbüntetik. De nem zárják le a lélek csendzavaróit. Pedig vannak könyvek, melyek merényletek az egyén belső békessége és léleknyugalma ellen. Hol a magyar igazságszolgáltatás, mely nem csupán az ember testét, de lelkét is megvédi az orvtámadóktól, vagy a tudatlanok vakmerő benső támadásai ellen?

Nem kell, nem jó a magyarnak a sajtó szabadság. Cenzurát neki és szájkosarat! Mert az ember megundorodik önmagától, mikor néha tetszetős cím alatt olyan könyvet olvas, mint ezek s az ezek olvasására pazarolt idő elvesztése miatti dühében közel áll az emberölés lehetőségéhez.

Ezek az irodalmi kontárkodások (nincs ugyan semmi közülük az irodalomhoz), mert azok, teszik könyvgyűlölvé és idegessé a magyar olvasó közönséget. Sikasztásról van tehát szó, mert elveszik az olvasót azoktól, akiket az megillet s ami nem az övék! Különben e felől, azt hiszem, teljes nyugodtságban lehetünk mindannyian. De ezek az irodalmi skandalumok nemcsak azért bosszantók, mert rendezői azt hiszik magukról, hogy ők „a priori” könyvíróknak születvén, jogosítva vannak arra, hogy azokkal a társadalom finomabb, lelki életében is maszlagoljanak, hanem azért is, mert bizonytalanítják az egyén belső biztonságát, aki nem tudja, hogy mit olvas és mire dobta ki a pénzt.

És ha a hívatott körök nem vigyáznak eléggé a lelkek biztonságára, szükségképpen magunknak kell megtorló intézkedést tennünk mindazzal szemben és mindannyiszor, aki és ahányszor erre okot ad olyképpen, hogy jóhiszeműségünkkel élve orvtámadást intéz jóizlésünk és intellektusunk ellen.

Ezekkel és az e fajtákkal szemben ugyan nincs szükség úgynevezett erélyes intézkedésre. Azt, amit velök szemben, mint eljárást tanú-ítanunk illik, úgy hívják, hogy az „irodalmi szűnyogok” kifüstölése. Ámde ettől a füsttől jól esik néha egy pár káromkodó szóval nekünk is közbe tüszenteni.

Mert ha a kritika komoly támadást intéz ellenük, még nekik áll feljebb. Sőt, mondhatni: jól esik nekik. Legrosszabb esetben meg vannak győződve afelől, hogy a kritika éles lövegeit nagyságuk és nagyon is súlyos voltak provokálta. Mert ilyen ez az irodalmi Eldorádó: Magyarország! Itt minden szabad! És minden lehetséges. Még nekik, kettejüknek is.

Csak hogy míg a Voith Jézusa egy szánandóan önkritikátlan, lelki tükröt sohasem látotts magát nagyra becsülő és képzelősködő fiatalember mérlegeletlen kísérletezése, jóhiszemű, de vak tapogatódzása egy előtte ismeretlen és sötét birodalomban, az irodalomban, addig Róna a maga két fő bűnével, e két könyvvel a belletrisztikai stréberségnek oly megdöbbentő mértékével támit elibénk, amit már önuralommal és

tárgyilagos, türelmes ésszel emberinek teremtett ember végiggyőzni nem képes. Erre az irodalmi betolakodásra már nem találok méltó és kifejező szavakat.

Azonban osszuk meg kissé a kritikát a jelzett művek (?) arányában.

Voith György: Jézus. (Mysterium.)

Ez egy írás mű. Drámai mű: mysterium, mely azonban mind tartalmi, mind egyéb szempontokból minden egyéb, csak nem mysterium. Talán azért kellett e meghatározást adni neki, mert Byronnak van egy darabja: Kain.

Bővebben ne nézzünk a könyvbe. Tartalma az amit mindenki tud és úgy, ahogy mindenki gondolja Krisztus elárultatik Judástól. A papok és írástudók haragusznak rá. Judás elakarja tőle ragadni a képzelt földi hatalmi célokat, jobban: Krisztustól akarja azokat megfosztani, hogy ő lehessen a várt Messiás. Ennél fogva Jézus elítéltetik.

Ennyi az egész. Ez is többnyire a Váradi Antal féle Iskarióthtal reminiskál s közelrokonoságot vall vele. Nem bűn, de nem is erény. Hanem az aztán ami tovább van, épen elég mindakettőnek. Akinek nevében a darab történik, annak legkevesebb köze van az egész úgynevezett mysteriumhoz. Hasonló kevés köze van a többieknek is, mert hiszen épen semmit nem tesznek, nem gondolnak, sőt még csak nem is gondoltatnak. Deborah szerelmes Judásba, Jézus meg Magdolnába. De se egyik, se másik nem lendít semmit a darabon, holott — ha már ilyen fonák felfogásból kiindulni lehetséges — ebből lehetett volna drámai ütköző pontokat teremteni. Dehát, úgy látszik, ez a darab ütköző pontok nélkül valónak szánatott s azért megszántott. Hogy miért kell előhozni Debraht és Magdolnát, nem birtam megállapítani. Itten nincs rájuk semmi szükség. Sőt azt sem értem, miért kellett a többi szereplőket is? Hiszen náluk nélkül oly szépen lehetett volna ezt a könyvet — meg nem írni.

Tele van történetyszerűtlenséggel, bombasztokkal, nem jámbus jámbusokkal, abszurdumokkal és logikátlansággal összesen 79 nyomtatott lap. Hogy Judás áruló, azon már senkise fog meglepődni. Váradi a Judásba szerelmes Magdolna hatalmi hóbortjával, beteges nagyravágásával magyarázza azt, de a Voith felfogásának s ebben Judás árulásának hogyan s miért-jét nem tudjuk megtalálni. Mert valószínűtlensége mellett kárhozzatandó nemtörődömség, sőt tudatlanság, amit Voith elárul, mikor Judás fordulását azzal magyarázza, hogy csalódott a Jézusban, mert földi szabaddítót várt; hiszen tanítványa volt neki, aki társaival kizárólag birta a Krisztus elveinek és céljainak ismeretét egészen az ujszövetségi szent iratok közközre kerüléséig. Hatalmi hóbortja, strébersége pedig nem állhat meg öknak azért, mert sem előbb, sem utóbb nem ad tápot a szerző ennek a feltevésének!

És micsoda alakok! Csupa fabáb emberek, akik üres szavakkal dobálóznak. Kaiafás alig tud egyebet

hebegni, mint ezt: Gyehenna! Kárhozzat! Dögvész! Ha Annásnak pedig egész finoman mondogatja: Vá meg! Puffogó frázis, üres bombasztok, feleres, logikátlansággal és tudatlansággal. Aki Krisztus mást akar írni, az ismerje meg először is a mo, Christológiát, aztán a bibliai szellemet. A kor t, net és a zsidók, meg a római birodalom története tanulmányozása nélkülözhetetlen lesz kelléknek minden kell még ezeken felül? Főképen és elő tehetség, aztán gondolat, drámaiság, fordulat, csé vény stb. A receptet megtalálja valamelyik könyv ahonnán a mysterium meghatározást is vette.

Szerzőnek azonban nincs ehez a darabhoz se előtanulmányozása. Nem ismeri az időt, a történelmet, a népet, az országot és a levegőt, melyben az e rabból kifejtett cselekménynek játszódnia kellett még kevésbé a kor eszméit és hangulatát, mely erős lélektani studírozással kellett volna magát át tálnia. Drámát lehet írni fántáziából, de hübelebá módon azt sem. Történelmi drámát pedig nem a levegőből. Ha elfogadja a Krisztus történeti zettséget, akkor nem szabad ezt elfelejteni. A törv met vagy hüen, vagy sehogy! Hamisítva se esetre sem!

Nincs lelke és lélektana sem. Az üres ember feje csak gyertyával van kivilágítva. Jézus egy rangú shakespearei hős lesilányított, szánalmas, ki karrikaturája, akinek „dörgő és tompa hangja“ aki üres bombasztokat röpködtet és szánalmas semmit se csinál egyebet, mint vár és vergődik, szerzője valami új mondatot szájába nem ad, legalább ne üljön, álljon tétlenül s valami szé neki, a cím-hősnek is legyen! De sem Isten. ember. Szánalmas senki, akinek épúgy nem szerep ebben a darabban, mint a többieknek se. lamit olvasott a bibliából, azt beszélteti vele, de is micsoda elremítő csonkításokkal, értelmét változtatásokkal! Semmi érdekes, semmi friss, s izgató, új, eredeti, vonzó vagy ötletes ebben a 79 lap nincs. Pedig egy ilyen témába mindezeket bevinni, ha van hozzá invenciók koponya. Tartalma nincs megokolása. Különben megokolni valót hiába is ké nének, miután a vérszegény darabnak nincs cs vénye sem. Szóval csontváz, de olyan, amely csontváza nincsen!

Még csak biblikus és általános régiség-tör ismerete sincs hozzá, ami nélkül ezt megírni. zán csak *így* lehetett. Az utolsó vacsorát nevet módon egy nagy keleti *ebédlő-teremben* jelen a zsidó templomnak pedig kereszthajójáról b Fogalma sincs a zsidó Jehovatisztelet félelemm, táros komolyságáról, mikor a templomban fariz kat és sadduceusokat valósággal hajba kaptat. Min a tudatlanságok szánalmas vergődéssé és baklő teszik az egész szerencsétlen könyv drámát vagy e könyvet.

Sokbeszédű, tehetetlen és logikájával bukfenő alakjai közül János a legsikerültebb. Ő legalább szól semmit. Csak oda fekszik fejével a Jézusba, aki őt a III. játék igen tekintélyes részén át még csak csókolgatja, vagy, mint szerző mondja: „Jézus keblére vonja János fejét s csókokkal szítja el.”

Hogy a sok szószátyárkodás mellett aztán még az is, azon már nemis lehet ezeketán meglepődni. Sokokotlan alakjai közül Magdolna, aki melleleg a Jézusba, tudván nevetgél az Annás után, mikor Jézus felett ítélkeznek. Judás a III. játékban a Schiller „Die Räuber“-jének meglepő önkéntességét választja ki magának, t. i. az őt „zsöllye“ zsinórtát leszakítja a Főpap hátsájjal s azzal megfojtja magát, ami ha eredeti volna

A nyelve? Ahogy az utcán, vagy a jobb úri lakások főzőkonyháiban beszélnek. Se nem bibliai, se nem drámai, se nem szép. Frázis. A sorok a latinincsenek végig írva, ezért azt hinné a laikus, hogy jambusokban van írva a darab, de aki egyszer csak a jambikus sort már elolvasott, az mindjárt látja, hogy ez nem hasonlít ahoz. Jambikus erőlködés után gyakran érthetetlen csonkításokra kerül a darab; vagy mi ez: *Kísérties* Ma minden? Vagy Megrázta űk egész valóm? Kellemetlen ez apróskodás is, de aki így és ilyeneket *tud* csak írni mégis *mer* írni, annál mindenestire említetlenül hagyható!

Végül csak még egyet: Krisztust és népét a francia kommunisztikus elvek közepébe állítva. A jeruzsálemi templom előtt egy csomó rongyos ember ácsorogtat, akik ezt kiabálják: „Testvériség! Itt a gazdagokra. Jézus, a názáreti mester tanított meg, pedig ha ő azt mondja nekünk, akkor úgy van igaz. Tanú rá Judea. Halál a gazdagokra! Osszuk fel a vagyonukat! Osztózzanak, avagy halál nekik!”

Hogy ez micsoda elkeresztelhetlen képtelenség, tudatlanság, vagy egyszerűen veszélyes merészség, nyíltanom nem kell. Magában hordja a bizonyosságot, a darab pedig jóságának cáfolatát. Hogy tudatlanságból, vagy rossz indulatból származó hasonló lelkességeivel a laikus csoportot félre vezetné, az bizonyos volna, ha akadna igazgató, akár ripacs is, aki ezt a darabot előadná annak megértése után, hogy vannak emberek, akik azt hiszik magukról, hogy ők a dráma íróinak kell lenniök, mint Shakespeare, Madách, Katona, Bernstein, Rossini, Jerome Jerome, Bataille, Sordou, Dumas, Molnár és Lengyel Menyhért mellett még őket is kivánja a XX. század drámafaló társadalma.

(Folyt. köv.)

Egy ismeretlen magyar Ossian fordításról ad hírt lapunk. Ugyanis a városi múzeum által örökölt és részben megvásárolt Thaly-hagyaték közt egy ismeretlen nevű dunántúli magyar ember kézírataira akadnak a hagyaték rendezésénél, amely nem egyéb, mint Ossian ködös, komályos énekeinek egy teljes magyar fordítása. A fordításokat nem ismerjük, értékét sem tudjuk, de mindenestire irodalmi érdekesség számba megy. A kézirat csomag úgy kerülhetett Thaly Kálmánhoz, hogy, amint a hasonló kéziratokat kísérő levelek következtetni engedik, a fordító a kész munkát átolvasson, vagy megbíráltatás végett, esetleg a Tudományos Akadémiához bemutatás és beajánlás céljából Thaly Kálmánnak küldte el, aki azonban miért, miért nem, megfeledezett-e róla, vagy sem, nem tudjuk, de a kézirat csomagot se vissza, se más helyre nem juttatta, hanem otffelejtette irodalmi anyai közt.

Most, mint haláljuk, a múzeum vezetősége a fordítást fel akarja küldeni a Tudományos Akadémiához, amely — miután a fordító már régen meghalt — hivatva lesz dönteni a mű élete, vagy halála fölött.

Kíváncsian nézünk a bírálat eredménye elé. Vajon mi sorsot juttat az Akadémia az első teljes magyar Ossian fordításnak? amelyről eddig Thaly Kálmánon és szerzőjén kívül senkisé tudott. Különbön még több ily lelet is megy fel az Akadémiához, dráma és tragédia, amelyeket szerzője támogatás és bírálat végett küldött az űsz kurucnak, de aki arról szépen megfeledezett s nem juttatta arra a sorsra, amelyre nevét még kísérő levelében is rejtegető szerzője kérte.

Feledékenység volt-é? Vagy pedig Thaly nem tartotta őket érdemesnek a továbbajánlásra? Majd megtudjuk.

Ónodi-Medve pályázat. A pályamű „gróf Széchényi István emlékezete“ cím alatt behatóan méltassa a legnagyobb magyarnak irodalmi működését, továbbá ösmertesse a magyar nemzet újjászületésére irányzott törekvéseit. A pályázaton részt vehetnek theologiai és bölcséleti akadémiai rendes hallgatók. A pályaművek a szokásos alakszerűségek figyelembe vételével február 15-ig adandók be az akadémiai igazgatóhoz. A pályaművek idegen kézzel irandók és 3 ívnél csekélyebb terjedelműek nem lehetnek. Jutalma Egyszáz korona.

Vidám könyvtár. Ezzel a címmel sokatigérő könyvsorozat szerkesztésébe kezdett Tábori Kornél, akinek Székely Vladimir rendőrfogalmazóval együtt és külön is irt ciklusos könyveit a publikum szokatlan gyorsasággal kapkodta szét. Az első füzet címe: Humor a bűnben s ez teli van ötletes, kedves, amellet tanulságos kis történetekkel, amelyek egy furcsa idegen világba kalauzolják az olvasót. Szellemes bevezetőt irt hozzá Szomaházy István. A másik füzet: Budapesti erkölcsök, hetven igazi humort szikrázó karcolat politikusokról, bohémekről, asszo-

nyokról, gyerekekről, ravasz fiskálisokról és más alakokról. Amily változatos, éppoly kaotagató. Ebben a füzetben találjuk Molnár Ferenc, Erényi Nándor és Szomaházy István kitűnő ötleteit. A meglepően csinos külsejű füzetek nagyon olcsón, 50 fillérével kaphatók a Máv. hírlap- és könyvelárusításának vasuti árusítóhelyein, valamint a könyvesboltokban és trafikokban. A Vidám könyvtár előfizetési ára egy évre 7 kor-20 fill. postaköltséggel együtt. (Szerkesztőség: VIII., József-utca 16—28.).

A Vidám könyvtár rendkívül olcsó előfizetést nyit. Ennek a vállalatnak két füzete (Humor a bűnben és Budapesti erkölcsök) csak a minap jelent meg és rohamosan elfogyott az első nagy kiadás. Ez a ritka siker remélteti, hogy a többi füzet — amely szintén mind elsőrangú humoristák munkája — éppoly kedvelté lesz. Tizenkét füzet jelenik meg egyelőre, havi időközökben, ilyen címekkel: Humor a bűnben, Budapesti erkölcsök, Színházi históriák, Furcsa figurák, Diplomás humor, Cabaret-mókák, Turf és kártya, Bohémia, Jaj, az a politika, A jó vidékiek, Víg pesti krónika, Az éjszaka humora. Az összes füzetek szerzői épp oly kitűnő írók, mint az eddig megjelenteké: Bródy, Erényi (a Pesti Napló színházi rovatvezetője), Molnár Ferenc, Nagy Endre, Szini, Pásztor, Székely rendőrfogalmazó, Szomaházy, Zöldi, stb., s végül, résztvesz a munkában a szerkesztő, Tábori Kornél is.

A sorozat remélhetőleg kibővül még. A tizenkét füzet előfizetési ára összesen, postaköltséggel együtt hét (7) korona. Célszerűen cselekszik az, aki postautalványon egyszerre beküldi, mert különben a 12 füzet utánvétellel, ajánva, egyenként 40 fillérral többbe, vagyis összesen 12 koronába kerül. Aki tiz előfizetőt gyűjt, az mind a tizenkét füzetet ingyen kapja.

A prédikátor.

A sok búsulás gyötrelme szakadt rám,
Könyhullatásom látta minden óra
S ki sem gondolt a csendes bújdosóra,
Ki búban élte gyászos napjait.
Dicsértem én a gyászt, szomorúságot,
Meholtakat a bús élők felett,
Könnyel meszeltem szobám négy falát be,
Öregbítettem bölcsességemet;
S beláttam végre, hogy a nap alatt
Hiábavalóság minden akarat.
Keserűség, bánat, égi jószág,
Hiábavalóság.

S szóltam szívemben: „Gyönyörű az élet!
A mézajkú asszony, borital.
Engedi szőlő illatos borával
Fel nem ér a kincs, hír, diadal!”
S építettem a vígságnak házat
A Jordán-menti hímes, zöld mezőn,
Hol várt reám viola-selyemben

Sáron rózsája, én szép szeretőm,
Óh, mert jaj az egyedül valónak,
Kit gyöngy kezek nem vezetnek, óvnak,
Kit nem éget forró, mátká-csók
És boldog az, kit homályos éjjel,
Midőn fűszert hord szárnyain a szél,
Asszony-karok kötöznek magához,
Kihez mátkája halkán így beszél:
— Jöjj szerelmem vidámtsuk éltünk.
Vetve van már cédrus nyoszolyánk.
Mellyem halmára hajtsd le bús fejed,
Így találjon az álom reánk!

Haj, nékem is súgta ezt száz asszony!
De már nincs ki hívjon, ki marasszon,
Elhervadt a Sáron rózsafája.
Elhallgattak az éneklő lányok.
Elröpültek a mámoros álmok.
Rámborult az éjszaka homálya.
Megmozdultak a háznak őrizői,
Sötét a nap, a hold s csillagok.
A szomjas vágy forrása kiapadt már
És én még élek, meg nem halhatok.
Elmúlандó minden itt e földön,
Óh szép idők, szép sároni rózsák!
Minden, amit ember művel, érez,
Hiábavalóság!

Nagy Ferenc.

Egyletek.

A Hittanszaki Önképző Társulat kitűzte ez évi pályakérdéseit a következőkben: A Hittanszaki Önképző Társulat és a Közlöny 40 éves története. Jutalma 40 kor. Az ó-szövetségi Messiás és az új-szövetségi Krisztus (a theológia köréből). Jutalma 60 kor. Szabadon választható textus alapján írandó úrvacsoraosztás utáni egyházi beszéd. Jutalma 20 kor. Ő-év utolsó délutánján mondandó imádság. Jutalma 10 korona. A pályaművek idegen kézzel írva 1910 április 15-ig a Társulat titkárához adandók be.

A Debreceni Akadémiai Athlétikai Club f. évi február hóban országos főiskolai birkozó bajnok versenyt rendez. A jutalom-díjak beszerzése céljából segítségért folyamodott a Club elnöksége a városi tanácshoz, mely ismét szép tanújelét adta bőkezű és nemes lelkű támogatásának. Ugyanis tisztelet díjak céljaira 200 koronát szavazott meg. Ez a segély már a harmadik ebben az iskolai évben mellyel a nemes Tanács a főiskola különböző egyesületeit támogatta.

Mírek.

A Kaszinói pályázat idei győztese. Lapunk zártakor kaptuk az ér esülést, hogy a debreceni Csokonai-kör f. hó 12-én tartott választmányi ülésén döntött a debreceni Kaszinó pályázatára beadott művek

sorsa felett. A költői pályatételre beérkezett ha pályamű közül a 12 aranyas jutalmat „Professzor Hatvani István“, a 8 aranyast pedig a „Mihály diák legációba megy“ című költemény nyerte. E szerint, a Kaszinó költői versenyének győztese ez idén ismét Szombati Szabó István 4. th., lapunk főszerkesztője ki, mint mellék úton értesülünk, szerzője mindkét koszorúzott költeménynek. Miután a pályázat titkos volt, a jeligés leveleket a Kaszinó legközelebbi választmányi ülésén fogják felbontani, azonban a pályaművek jeligéi elárulják, hogy a pályázatról győztesen kikerülő versenyzők közt ott van Janó István 2. bh. is, egyik tehetséges ifjú filozopterünk, ki „Hunyady János a magyar elbeszélő költészetben“ c. művéért 12, és Nagy Sándor 4. th. is aki pedig Vergilius X. eclogájának eredeti versformájú fordításáért 8 aranyas pályadíjjal koszorúztatott. Az írói verseny részletes eredményét lapunk legközelebbi számában hozni fogjuk.

Új szemeszter. Főiskolánk akadémiai szakain a félévi párbeszédi vizsgák befejeztetvén, a mai nappal a második félévi rendes beiratkozás kezdetét vette. Beiratkozni lehet január 20—28-ig. Azontúl igazolt akadály esetén az akadémiai igazgató február 8-ig adhat beiratkozási engedélyt. A második félévi beiratkozásoknál püspöki engedély nem kapható.

Új tanáraink a február elsejével kezdődő félév folyamán a következő tárgyakat adják elő: Dr. Thegze Gyula egyetemi magántanár a jogi fakultáson a nemzetközi jogot heti 3, a jogbölcselet történetét heti 4 és ethikát minden akadémiai hallgatónak heti 3 órán. Dr. Mitrovics Gyula a bölcselet történetét heti 4, bölcseleti erkölcsant heti 2, eszihetikát heti 2, módszertant heti 1, és neveléstant heti 2 órán. Dr. Schmidt Henrik egyetemi magántanár a klasszikus német irodalom történetét a XVIII. században heti 2, Luther és kortársai eredeti műveinek magyarozatát heti 1, történelmi német nyelvtant heti 2, az általános nyelvtudomány igazógikáját heti 1 és német nyelv és stílus gyakorlatokat heti 2 órán.

Kísérje áldás működéseiket!

Thaly-ünnepély. Fényesen sikerült Thaly-ünnepélyt rendezett december 15-én a Csokonai-kör a Bika szálloda dísztermében. Az ünnepély műsorát Rác Károly híres cigány primás vezette be Thaly szövegű hazafias nótákkal. Géresi Kálmán elnöki megnyitója után Németh Károly 2. th., társulatunk kiküldött szavalója adta elő nagy hatás kíséretében Thaly: *Recrudescent* című költeményét. Zöldy M. János hegedűn kuruc nótákat adott elő nagy művészettel. Főiskolánk híres neves nevezetes kántusa Mácsai Sándor főisk. ének és zenetanárunk által átírt, Thaly-szövegű nép és kurucdalokat énekelt Mácsai Sándor vezetése mellett. Dr. Kőrösi Kálmán Thalyról, mint költőről, dr. Boldisár Kálmán pedig, mint a Rákóczy iródeákjáról tartott értékes felolvasást. A fényes ünnepélyt, melynek nagy sikeréből egy rész

ta mi főiskolánkat is illeti az ott szereplők folytán a Rác Károly zenekara által előadott, Rác Károly által csodálatos nagy érzésekkel átítatott Rákóczy kesergő és induló zárta be.

A Csokonai-kör december 18-án tartotta meg ez idei második felolvasó ülését nagyon distingvált izlésű közönség előtt a Royal-szálloda dísztermében. Dr. Rác Lajos fiatal s ezúttal élénk feltűnést keltett sociológus „Gondolatok a holnapról“ címen tartott értékes s közvetlensége folytán nagyon kellemesen ható és élvezetes társadalmi fejtegetést. Tóth Árpád, a Nyugat tagja, néhány finom, törékeny szép hangulatát olvasta fel. A felolvasott költemények egyikét lapunk jelen száma hozza. Huzella Irén ez a talán legszebben beszélő magyar színésznő Oláh Gábornak legujabb verskötetéből, az „Istenek alkonyatá“-ból adott elő néhány költeményt, frenetikus hatást keltve úgy a szép költeményekkel, mint művészi tökéletességű előadásával. Oláh Gábor roppant erejű költeményei ilyen élvezetben még nem részesítettek, miután ahogy azt most kaptuk. A programot Szávay Gyula, a kör főtitkára vezette be szellemesen, előbb a kör volt elnökét, Széll Farkast parentálva el, aztán finoman sétálva át az öregektől a „fiatalok“-hoz. Örömmel konstatáljuk különben, hogy a Csokonai-kör ujabban nagyon kedves előzékenységet tanúsít a modern irodalmi áramlattal szemben.

A Sárospataki Ifjúsági Közlöny a „Lelkészegetyület“-től kapott korábbi hírads szerint bizonyos belső politikai iránya következtében a tanári kar rendelete folytán lefoglaltatott. Azt hittük, hogy a már huszonhatodik évét élő lap emez általunk világosan nem látott okok következtében véglegesen meg is szűnt, jobban mondva megfojtatott.* Örömmel látjuk azonban, hogy némi késéssel s új szerkesztővel élén a lap újra megjelent és pedig igen tartalmas formában. A vezető cikk: „Új nézet — régi szellem“ mutat valamit a pataki ifjúság hangulatából, de annak miértjéről mélyen hallgat. Közélebről érdekel híradásai között ezen kívül még egy; az t. i., hogy a pataki főiskola Magyar Irodalmi Önképző Társulata a mi nagyhirű és méltán feltűnt s legközelebbi, a „Meztelen asszony“ és a „Halottak visszajárnak“ című drámáival elért balsikerű színpadi szereplései dacára is nagy poétáknak, Oláh Gábornak: *Korunk hőse* című új munkáját esztétikai bírálat feltételével 50 koronás pályátételnek tette tárgyává, egyik közel eső ülése programján pedig Keresztury K. 3. th. „Keletiek Nyugaton“-ját ismertette! Talán az ilyen véletlen közvetülések segítségével lassanként helyre áll a pataki és debreceni ifjúság között a régi szeretet és békesség egyetértés. Bárcsak minél előbb úgy lehetne! A pataki

* Utólag, ugyancsak a „Lelkészegetyület“-ből megismertük a dolgok mibenlétét s most már tudjuk a lap megjelenése megakadályozásának okait is. A tényhez magához nincs mit fűzünk, miután közelebről reánk nem tartozik. Pusztán csak magát a tényt akartuk konstatálni. Szerkesztő.

ifjúságnak ebben a reményben s e helyen nyilatkoztattuk kollegiális üdvözlésünket.

Oláh Gábor és a Petőfi Társaság. Élénk örököt keltett főiskolánkban és városunkban a fővárosi lapok ama híradása, hogy Oláh Gábort Pósa Lajos a Petőfi Társaság tagjává jelölte, illetve ajánlotta. Örömről aztán bosszantó módon kergette el az újabb híradás, hogy a Petőfi Társaság december 18-iki közgyűlésén Oláh Gábor a neki juttatott 16 szavazatával 2 szavazat differenciája folytán a Petőfi Társaság tagságától elesett, miután a 3 megüresedett helyre 4-iknek érkezett. Reméljük azonban, hogy csak egyelőre esett el a főiskolánk és városunk fiatal díszje nem sokára ott is megkapja a neki járó elismerést!

Jánosi Zoltán verskötetete. Még nem nyilvános, de örömmel adjuk közre a kedves titkot, hogy a főiskola ifjúságának nagy szeretettel körülvett kedvence, Jánosi Zoltán debreceni lelkipásztor a tavasszal nagyon hosszú hallgatás után verskötetet ad ki. A könyv a városi nyomdából kerül ki 10 ív tartalommal. Hogy mi lesz az ára és a címe, nem sikerült kitudni, de fölösleges is. Várva várjuk a költő pap újabb verskötetét.

Egyetemi hangverseny Nagyszalontán. A főiskolai Kántus, mint még csak félhívatalosan tudomásunkra jutott, a tavasz folyamán egyetemi kirándulást akar tervezni Nagyszalontára, ahova énekszámain kívül fényes műsort is szándékozik vinni s nem könnyen felejthető ünnepély keretében akarja feleleveníteni a már már szűnyadó félben levő debreceni-egyetemi mozgalmat. A terv még hír és hír a terv csak. Hogy mint alakul, talán lapunk legközelebbi száma már számot adhat róla.

dr. Balogh Ferenc ünneplése. Február folyamán egyszerű, közvetlen melegséggel akarja ünnepelni főiskolánk egyik legrégebbi egyesülete, a Hittanszaki Önképző Társaság 40 éves fennállása alkalmából dr. Balogh Ferenc hittanárt, a tudós egyház történést és író, kinek gazdag érdemekben és megbecsülhetetlen munkásságban eltöltött hosszú élete ez igaz, bensőségteljes ünneplésre nagy méltán rá is szolgál. Balogh Ferenc hittanárunkat Genfből, a 400 éves Kálvin jubileum alkalmából csak nem régiben tüntették ki a magyar egyházkerületek püspökei mellett nagytudománya és érdemei elismeréséül a dísz-doktorsággal. Legrégibb tanárunk a főiskolán a még mindig friss öreg, minden tanárunk tanára, szeretett jó „bácsi“-ja, kinek érdemei közt nem az utolsó helyet foglalja el az sem, hogy főiskolánk eme most már jubiláló egyesületének megalapítója, lapjainknak sokáig, az első évek legnehezebb idejében szerkesztője s megindítója volt. Az ifjúság az ősz p. ofeszort minden zaj és feltűnés nélkül fogja ünnepelni. Addig is, míg azt másképen tehetnénk, már most és e helyen is kívánjuk áldásos életére a gazdag Isten gazdagító szeretetét. Éljen soká!

Szerkesztői üzenetek

(Kéziratokat nem ad vis-za a szerkesztőség.)

Mindenkinek. Ezúton is kérjük olvasóinkat és megrendelőinket, hogy lapunk előfizetési árat legalább egy félévre (2 kor. 50 fill.) szíveskedjenek a kiadóhivatal címére (kollégium) minél előbb beküldeni.

S. Gy. (Hmvhely.) A kéziratokat köszönöm. Levelet majd később. Mert még sok a dolog és kevés az idő. A „Tán soha nem éltem“-hez szívemből gratulálok. A vegyesed a jövő számban jön evvel együtt. A Bölcs Salamont most itt látod. M. G.-t sarkald. Te közelebb vagy hozzá. Én nem győzők neki mindig írni. Ifj. B. L. kézíratait köszönöm. Később hozunk belőle. Most van, tán baj is, hogy nagyon van kéziratunk. Öllek mindőtöket.

dr. M. L. (Debrecen.) A kéziratért ez úton is köszönet jövő számunkban hozom.

M. Zsigmond (Budapest.) Bocsánatot kérek, hogy kedves soraira mindeddig nem válaszolhattam. Olyan sok a dolga a diák embernek mostanában, hogy meghalni sem ér rá. A kért példányt örömmel küldöm mindvégig s az utólagos jóváhagyást ez úton is köszönöm szépen. A vén kollégium csirkeinek küldött szíves üdvözlését itt nyugtázom s hasonló szeretettel viszonzom mindnyájunk nevében.

Sz. Z. Itt hozzuk. Az Almanach számára is kérjük szépen szíves támogatását.

V. I. Hála köszönet. Csak a jövő számunkban hozhatjuk. Bátor vagyok február 1-ére már jó előre figyelmeztetni Nagyságos Asszonyomat!

Ifj. M. Pál (Helyben.) Nem haltak meg a debreceni diákok, de Szerkesztő úr nagyon megfélekedezett szíves kérésünkről velünk együtt. Kérjük az Almanach számára a kéziratot.

K. . . . y Dezső. A „Nyelvőr“-t megkaptam. Köszönöm szíves rángondolását. Nekem tetszik a dolog, de ebben a formájában mégsem adhatom le. Valami kedves, diák bolondság lehet. Azt kiérzik belőle, de nem fogják megérteni azok, akik nem itt járták a gimnáziumot, hát még akik itt se jártak. Kell valami milőt adni neki. Ez, így ebben a mostani alakjában jó lesz képnék, de próbáljon hozzá rámat fabrikálni. Azt hiszem nem lesz nehéz s ha sikerül, akkor jönni fog. Mert ki kell kerekítenie a most még magtalan históriát s cattanót adni hozzá, pl. valami még elevebb diák huncuisággal vagy pedig valami bevezetéssel és bevezéssel, ami mindakettő okvetlen kell hozzá, hogy befejezett és mindenki által érthető mese legyen. Mert így csak a gimnázista olvasók mulathatnának rajta, amúgy pedig, ha koholja is a többi részt, másoknak is jól esik. És ez a fő. — Ha esetleg szüksége lesz a kézíratra, írja meg és kivételesen küldeni fogom.

V. S. (Berlin.) Igazán nem értelek. Majd alkalomadtán bővebben kimagyarázom a dolgot. Most nem. Alig hogy túl vagyunk a kollokvialis (nem viális) lázon. H. N. J.-vel találkoztam ünnep után. Azóta is. Megbízást visz tőlem. Majd juttasd eszébe, nehogy elfelejtse. Egy pár adott című német könyvet légy szíves beszerezni. Nagyon sürgős. Kíldjed rögtön. A „Testvér“-nek mondd meg, hogy a D. F. L. semmivel se méltatlanabb apostoli körlevelére, mint a K. Vagy a rablók talán a tintás üvegét is ellopták? Mi bír? Ne rezonkold! Kíldj cikket, de mindjárt: neked nem kellett kollokválnod! K. J. földéaki pap lesz circa. Kis Gerzson meghalt. 12-én temették. Szabó Bélát Somogyba vitték Szatmárról papnak. Több újság nincs. Pá!

K. J. — M. G. (Földeák. — Hmvhely.) A jó kívánságokat megkaptam. De a cikk kicsúszott a leveletekből. Vagy a postán. Vagy otthon. Reklamáljátok meg becses személyeteknél, mert a lelketeken szárad!

dr. M. I. (H.-bőszörmény.) Miért a hallgatás. Tanár úr? Nagyon várom megígért szíves segítségét.

H. Gy. Ne tüzelj! Várj sorra!